



T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 21300
Tarih : 14.09.2022

71461

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Milli Eğitim Bakanı Mahmut ÖZER* tarafından Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.


Muazzez ORHAN IŞIK
Van Milletvekili

Engelli öğrencilerin okullarda ve eğitim sürecinde sistematik ve çözümsüz bırakılan sorunlarına dair geciktirilmeden, çözüm politikaları yürütülmelidir. Bu hafta ülke genelinde ve Van'da okullarda eğitime başlayacak öğrenci ve öğretmenlerin okullarda, eğitim süreçlerinde yıllardır yaşadığı sorunlara çözüm bulunması gerekiyor. Engellilere yönelik ayrımcı dil ve söylemler eğitimde yaşanan sorunları kalıcı hale getirmektedir. Türkiye'de işitme, görme, zihinsel, ortopedik, ve nöro-tipik engellilerin eğitim hakkı ihlalleri sistematik bir şekilde yaşanmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları engellilerin eğitim hakkını tanımakta eksiklik içindedir. Eğitim hakkının fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için eğitim sisteminin bütünleştirici bir şekilde her düzeyde engellileri kapsamaması gerekir. Türkiye'de engellilerin BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 24. Maddesinden, Anayasanın 10. ve 42. Maddesinden kaynaklanan "Eğitim Hakları" henüz tam anlamıyla yaşama geçirilmemiştir.

İnsan potansiyelinin, onur ve değer duygusunun tam gelişimi ve insan haklarına, temel özgürlüklere ve insan çeşitliliğine saygı duyulmasının güçlendirilmesi, engellilerin; kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının, zihinsel ve fiziksel becerilerinin potansiyellerinin gelişiminin sağlanması, engellilerin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması amacıyla eğitim hakkının tanınması ve yaşama geçirilmesi gereklidir. Türkiye nüfusunun yüzde 8 ila 10'nun oluşturan engelli yurttaşlara sunulan kamu hizmetleri için bütçeden ayrılan pay sadece yüzde 1,6'dır. Milli Eğitim Bakanlığı ve bağlı okulların bütçesi içerisinde engellilerin eğitimi için yeterli düzeyde bir bütçe, kadro, müfredat düzenlemesi yapılmamıştır. Bu durum diğer ilgili kurumlarda da benzerdir. Engellilerin eğitim hizmetine erişimi için bütçe, kadro ve müfredat geliştirilmesi zorunludur. Eğitim hakkı da dahil engellilerin tüm haklarının ilk şartı olan erişilebilirlik meselesi AKP iktidarları döneminde sürekli ertelenmiştir. 2005 yılında çıkarılan ilgili yasaya rağmen geline aşamada "evden okula erişimin yolu, geçidi, servisi, kaldırımı, aracı, vb." yapılamamıştır. AKP iktidarı erişilebilirliği erteleyerek engellilerin eğitim hakkı

dahil tüm haklarını ertelemiştir. Okulların merdivenleri, WC-lavaboları, sınıfları, tahtaları, asansörleri, kantinleri, bahçe ve spor alanları engellilerin erişimi için uyumlu değildir. Kapsamlı ve hızlı bir politika ile “Herkes için erişilebilir okullar” inşa edilmelidir.

Milli eğitim bakanlığının bir milyonu aşkın personeli içerisinde “Özel Eğitim Kadrosu” oranı sembolik düzeyde olup toplam öğretmenlerin sadece yüzde 1,4’ü bu kapsamdadır. Söz konusu personelin de “engelli hakları farkındalığı” ve “hak temelli bir yaklaşım” içinde olup olmadığı tartışmaya açıktır. Okulların sadece yüzde 2,4’ü “özel eğitim kurumu” olup, dersliklerde ise bu oran yüzde 1,4’tür. Okul öncesi eğitimde derslik, öğrenci ve öğretmenlerin “özel eğitim oranı” kamuoyuna açıklanmamaktadır. İlkokul, ortaokul ve ilköğretim düzeyindeki öğrenciler içerisinde “özel eğitim” kapsamındakilerin oranı yüzde 0,3 olup bu oran erkek öğrencilerde yüzde 0,4, kız öğrencilerde yüzde 0,2’dir. Yani bin öğrencinin sadece 3’ü özel eğitim kapsamındadır.

Tüm zorluklara rağmen eğitime ortamlarına erişen engelli öğrencilerin çok büyük çoğunluğu “kaynaştırma eğitimi” kapsamına eğitim almaktadır. Kaynaştırma eğitimi için gerekli sınıf mevcudu, kadrosu ve farkındalık sağlanmadığı için engelliler sistematik bir ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Engelliler de herkes gibi her eğitim kurumunda eğitim hakkını kullanabilmelidir. Ancak Türkiye’deki kaynaştırma eğitimi koşulları bunun için yeterli değildir. Yaşanan sorunlar sadece farkındalık eksikliğinden kaynaklı değildir ancak öğrenci, veli, idareci ve öğretmenlerin engelli hakları eğitimi ve farkındalığı geliştirilmelidir. Engelli bireylerin ve ailelerinin okullara kayıt, uygun sınıf ve öğretmen bulma sorunu tam olarak çözülememiştir. Dönem dönem kamuoyuna yansıyan vakalarda açık ayrımcılık suçu işlendiği ve bu suçların yaptırımsız kaldığı gözlemlenmektedir. Engelsiz bir yaşam amacıyla hem eğitimde hem de günlük yaşamda yardımcı ve destek teknolojilerinin kullanımı, engellilerin eğitim hakkının yaşama geçirilmesi için gereklidir. Çoğu ithal olan ve bu nedenle erişimi zor, pahalı ve zahmetli olan yardımcı teknolojilere, tıbbi medikal araçlara, engelliler için günlük yaşamda zorunlu sarf malzemelerine erişimde engelliler güçlük yaşamaktadır. Tüm engellilerin eğitimi için nitelikli, anadilinde, erişilebilir, yaşadıkları çevre ile bütünleştirici, kaliteli ve parasız eğitim imkanları sağlanmalıdır. Tüm eğitim alanlarının “evrensel dizayn ilkesi” esas alınarak “makul bir düzenlemeden” geçirilmesi için kapsamlı bir politika uygulanmalıdır. Braille ve diğer biçimlerdeki yazıların okunmasının öğrenilmesi, beden dilinin ve alternatif iletişim araçları ve biçimleri ile yeni çevreye alışma ve bu çevrede hareket etme becerilerinin öğrenilmesi, akran desteği ve rehberlik hizmetlerinin kolaylaştırılması gereklidir. İşaret dilinin öğrenilmesine, işitme ve konuşma engellilerin dilsel kimliğinin gelişimine yardımcı olunması gereklidir. Görme, işitme veya hem görme hem işitme-konuşma engellilerin özellikle çocukların eğitiminin en uygun dille, iletişim araç ve biçimleriyle, onların akademik ve sosyal gelişimini artırıcı ortamlarda sunulmasının sağlanması gereklidir.

Bu bağlamda;

- 1) Türkiye’de görme, işitme, zihinsel, ortopedik, ve norö-tipik engelli öğrenci sayısı kaçtır? Engelli öğrencilere yönelik sunulan destekler nelerdir?
- 2) Tüm engel gruplarına uygun eğitim veren okul, derslik ve öğretmen sayısı kaçtır?

- 3) Türkiye’de Engelli eğitimine ayrılan bütçenin MEB bütçesi içindeki oranı nedir?
- 4) Türkiye’de toplam öğretmen sayısı kaçtır? İşaret dili ile iletişim kurabilen öğretmen sayısı kaçtır? Braille alfabesi okuyabilen öğretmen sayısı kaçtır?
- 5) Türkiye’de erişilebilir olmayan okul sayısı kaçtır? Bu okullar nasıl tespit edilmektedir? Bu okulların erişilebilir olması için planlamanız nedir?
- 6) Türkiye’de erişilebilir engelli WC’si olan okul sayısı kaçtır?
- 7) Türkiye’de erişilebilir engelli otoparkı olan okul sayısı kaçtır?
- 8) Türkiye’de erişilebilir engelli rampa ve geçitleri olan okul sayısı kaçtır?
- 9) Türkiye’de erişilebilir engelli ulaşım servisi olan okul sayısı kaçtır?
- 10) Türkiye’de engellilere hizmet veren özel rehabilitasyon merkezi sayısı kaçtır? Bu rehabilitasyon merkezlerinden kaç öğrenci yararlanmaktadır? Bu rehabilitasyon merkezlerine sunulan destekler nelerdir? Bu rehabilitasyon merkezleri nasıl denetlenmektedir?
- 11) Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde yasal engelli kotası kontenjanının ne kadarı doludur? Engelli kotası kapsamında istihdam edilen kişi sayısı kaçtır? Bu kişilerin engel gruplarına, yaş, eğitim ve cinsiyete göre dağılımı nedir?
- 12) Türkiye’de engellilere yönelik sistematik ayrımcılığın önlenmesi amacıyla eğitim ve akademi alanında yürütülen çalışmalar nelerdir?